

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cavtio Criminalis, Seu De Processibus Contra Sagas Liber

Spee, Friedrich von

Francofvrti, 1632

16. Qui possit in Processibus contra Sagas caueri ne innocentibus
periculum creetur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11133

80 Dub. XVI. *Qui possit in processibus contra Sagas*
committunt, qui nostro malum zelo
confidere, quam Legislatoris Christi
Præcepto acquiescere.

D V B I V M XVI.

*Qui possit in processibus contra Sagas cauere
ne innocentibus periculum creetur?*

RESPONDEO, Sapienter utcumque
prouisum erit, si sequentes Cautela
adhibeantur.

CAVELA I. Curent Principes ante
omnia, ut qui causis Sagarum dirigen-
dis aut iudicandis adhibentur, sint ad id
munus tanti ponderis perquam idonei.
Tales erunt si apprime docti, pruden-
tes, probi, misericordes, mansueti fue-
rint, ne quid scilicet, vel imperite, vel
improuide, vel maligne, vel crudeliter,
vel impetuose agant. Explicatione res
non indiget.

Non accuso hic quenquam, sed ta-
men de imperitia multorum id affir-
mare possum, mirari me subinde quam
parum rerum consequentias discernant,
quam leuissimis sæpe contra reos argu-
mentis pondus plurimum inesse putet;

ac

cavere ne innocentibus periculum creetur? 81

ac rursus leuissima existiment, quæ pro reis pondus ac momentum habent. Vnde & contingit, vt cum vel tantilla ratione suauiter & amice vrgentur, tum aut obmutescant, aut indignentur, ac rem discuti examinariq; ad rationis & doctrinæ libellam nolint.

Non probo autem, vt si quem Theologum adiungere secularibus Principes velint, iungant magnum aliquem Doctorem & Prælatum, qui auctoritate & titulis polleat, præsertim si simul ab impetu & fastu notam habet.

RATIO est: quia I. dum tales auctoritate alios premunt, id facile obtinent, vt quicquid ipsis solummodo sit visum, præualeat: nec obniti quisquam contra argumentis libere audeat; ne vel ipsos in se cõcitet, vel Principem apud quem valent. II. Sæpe etiam in talibus doctrina & iudicium non tanta adsunt, quanta tituli & personæ dignitas spondent. III. Qui tanti sunt, non facile eam quam oportet experientiam his causis iungent: non adibunt carceres, non audient paterne, nec solabuntur iacen-

G

tes

82 Dub. XVI. *Qui possit in processibus contra Sagittes in squalore & pœdore, non ad reliqua similia se dimittent; sed per aliena tantum aures lamenta miserorū intelligunt, & quod illi pro suo quisque affectu factum aut infectum esse dicturi sunt, credent: quod ipsum æque poterant Principes. IV. Non erit hoc aliud quam multiplicare sumptus, de quo iam tum ubique ingentes sunt querelæ, adeo ut iam dictitent sperare nunc pauperes immunitatem paulatim ab Inquisitionibus posse, cum omnia exhausta sint. V. Si quis tantę auctoritatis impetu osiosus forte sit, iam ter tanto nocentius id erit, quam si idem aut maior impetus cum minore auctoritate in alio coniunctus esset.*

CAVTELA II. Nihil autem æque curandum, quam ut Iudices ac Inquisitores ij sint qui iuxta dictamen non solum legum, sed etiam naturalis rationis, dum res non aperte manibus tenetur pro reo seu accusato potius quam contra eum inclinent.

Incredibiliter hic passim peccatur: neque capio qui iam salutæ esse possint

vllæ

vllæ æquitatis leges, cum pleriq; omnes sic contra iam captas defœuiant, vt quicquid quoquomodo eis aduersum fit, quisquis qualitercunq; in eas incurrat, id validum ac rectum sit. Tum autem quicquid eis fauere possit, quisquis qualitercunq; pro eorum innocentia testanda argumenta afferre velit, atq; ipsi etiam pro se loqui, id vanum in cassumq; fit, ac penitus explodatur: tanquam inculpari quiuis, exculpari nemo possit. Itaque id agere videntur iniqui homines, vt per fas & nefas reos faciant quos ceperint: cum id potuerint, gaudent ac triumphant; si non potuerint, sed contra innocentia cuiuspiam in apertum euolarit, tum vero frontem contrahunt, mussant inter sese, murmurant, indignantur, concoquere non possunt, cum gaudere potius oporteret. Quæ hæc ratio æquitatis est? Et vbi oculi Principum, vt hæc non videant? aut si vident ac norunt, vbi conscientia, vt his talibus gladium committant? Insero quod nuper audiebam. Proponebam punctum hoc viro cuidam magno,

84 Dub. XVI. *Qui possit in processibus contra Sagas*
hortabarq; vt sedate & cogitate causas
intricatas excuteret, ac non minus qui
defendi reus quam accusari posset, at-
tentionem suam applicaret, nec pro-
nior adeo ad capiendum esset, quam ad
dimittendum, vt primum sese quisque
legitime, vel ante, vel per torturam pur-
gasset. Respondebat ille: se vero nimis
quam à Principe suo, vt acerrime pro-
cederetur, vrgeri: non esse monitio-
num & mandatorum finem; vocari se
pene etiam in suspicionem criminis, ni-
rem strenue procuret; itaque quid pos-
set? Steti ego attonitus, atque hæc me-
cum: Itaque hæc Principis vllius Ger-
mani mens esse potest, vt perinde sit
quam rite procedatur, dū strenue pro-
cedatur? non credo sane, ac scio men-
tem non esse. Imo si mens quoque sit:
an tamen illiusmodi ministros Principes
Germani & Germanos quidem ha-
bent, qui vel contra conscientiam pro-
cedere sustineant, ne non Principi satis-
fiat? Ego vero si sim Princeps, confidere
non possim, eos mihi futuros fideles,
qui conscientia sibi sua fideliores non
sunt,

sunt, atque excipere diserte non audent, se quantumcunque mandatis vrgentur, aliter tamen quam coram Deo in conscientiis suis tueri se possint, non esse processuros. Quicquid sit, valde metuo, ne in magno Germaniæ tractu, vix liceat vnum aliquem Iudicem seu inquisitorem nominare, qui sic laboret reperire aliquem innocentem quam nocentem: quiq; sic tueatur repertam innocentiam, quam tuetur confessionem quantumvis periculosissimis quaestionibus extortam. Faxit Deus vt fallar, argumentum id habeo insolubile, quo me semper hactenus conuincor, rem inique geri, & Magistratus in conscientia tutos non esse.

CAVTELA III. Remoueantur ea omnia, quæ putarentur Inquisitores aut Iudices posse deprauare, ne occasio furum faciat, quod dici solet, vt V.G. stipendium iis certum assignetur, non autem in singula capita puniendorum.

Nam præterquam quod id turpe & *carnifici proprium*, ac proinde à constitutione Carolina articulo 205. merito ex-

68 Dub. XVI. *Qui possit in processibus contra Sagas*
pilosum est, an fam quoque dare potest
iniustitiæ, vt plures esse cupiant nocen-
tes quam pauciores.

Ne Principibus quidem suadeam, vt
reorum bona confiscent, nescio quid &
hic periculi aut materiæ sermonum: ia-
ctari enim iam tum passim has vulgi vo-
ces audimus: expeditissimum quietissi-
mumq; esse ditescendi modum, quem
è bustis liceat parare: non abs re fore, si
à pagis ad oppida in familias ditiorum
Magiæ suspicio traduci possit: ædifica-
re cœpisse Inquisitores nonnullos & au-
gere statum: posse etiam eodem com-
pendio agros & villas meditari ac simi-
lia complura: quæ etsi non nescio pe-
tulanter magis quam vere interdum
effundi; præstat tamen qualibuscunque
his dicteris occasionem omnem præ-
scindere. Præsumi certe non potest in-
corruptâ esse Iustitiam Inquisitoris il-
lius, qui vbi per suos mire passim Rusti-
corum animos in Sagas exacuit, tum au-
tem ab eis accersitus venturum se & ex-
usturum has pestes respondit, præmit-
tit exactores quosdam, qui ostiatim ei
col-

collectam aliquam non parum libera-
lem cogant, quo velut inuitamento
subarrhetur, sic enim appellant. Hac
collecta accepta ubi venit, & deinde a-
ctum vnum atque alterum celebrauit,
ampliusq; vulgi animos extumescit
narratione facinorum, & vltiorum ma-
chinationum quas iam exusta confessæ
fuerint, simulat abitum, & hunc inte-
rim studiose curat per predictos exacto-
res suos impediri, ac nouam aliquam
collectam suaderi, qua adhuc retinea-
tur, ad reliqua quoque zizania extir-
panda: donec tandem sic tolerabiliter
emuncto pago alio se confert, & eadem
industria se implet. Mihi sane publi-
ca quædam hæc videntur tributa esse;
quæ miror, vel quod Principes suis In-
quisitoribus, vel quod magnus Cæsar
Principibus permittat: præsertim cum
experiamur non parum hinc nutriri di-
cacitatem vulgi, vt si qui in solennibus
illis collectis vel paulo amplius contu-
lerint, vel minus, vtriq; à maledicis no-
tentur: hi quod nolint promoueri iusti-
tiam, quia forte vel sibi timent vel suis;

88 Dub. XVI. *Quis possit in processibus contra Sagas*
illi quod occurrere sua liberalitate ve-
lint, ne putentur esse quod forte sunt.

CAVTELA IV. Quoniam difficulter
haberi possunt personæ Iudiciales ido-
neæ, quales ante descripsimus, bene do-
ctos, probos &c. quin imo etsi possent,
nihilominus timenda esset nimia Iudi-
ciorum diuersitas, & processuum inæ-
qualitas, quæ & scandalum parere, &
Rempubl. turbare potest: Quoniam
etiam circa crimen hoc nouæ indies o-
riuntur difficultates, ante hac non ita
ventilatæ sic vt constitutio Criminalis
Carolina non sufficiat: optandum esset,
vt à S. Cæs. Maiestate constitutio noua
Criminalis toto Imperio obseruanda
decerneretur, in qua abunde de omni-
bus ad hoc crimen spectantibus sic cau-
tum esset, vt quam paucissima Iudicum
arbitrio ac discretioni relinquerentur.

CAVTELA V. Quia vero sua Maiestas
grauissimis aliis Imperij negotiis ac bel-
lis impeditur, non abs re erit, imo plane
necessarium, ac conscientis Principum
eorumq; quos ipsi monitores habent,
seu habere debent, plane incumbens;

vt

vt interea si qui Principes in Sagas generalem inquisitionem instituire uoluerint, ij, antequam tam arduum negotium aggrediantur, certam ac peculiarem aliquam praxin criminalem cōfici iubeant, quam Iudicibus suis omnibus, imo & Confessariis, qui Sagarum conscientis præponentur, diligenter legendam, & accurate obseruandam præscribant. Huiusmodi Praxin valde quoque à Principibus desiderat, tanquam admodum necessariam Delrius lib. 5. inquisit. appen. 2. q. 41. & Tannerus de Iustit. disp. 4. quæst. 5. dub. 3. num. 81. multiq; alij hodierno tempore viri docti & religiosi, qui negotium hoc Sagarum accuratius ac penitius cōsiderant. Estq; tanto amplius necessaria, quod nunc hodie quæ praxis multorum viget, est iniqua: contra quam si persæpe viri docti nonnulla reprehendant, atque ex legibus seu ratione seu utroque aperte conuincant, male & inique geris non aliud tamen impetrant, quam quod audiant ridiculam & imperitam Iudicum responsionem:

G 5

Hæc

90 Dub. XVI. *Qui possit in processibus contra Sagas*

Hæc hodie est Praxis: quod si igitur ex Praxi Ius & æquitas pendet, ea fiat Capitalium rerum communis Praxis necesse est, ad quam eruditi quoque & intelligentes ac sollicitæ conscientiæ viri, non inertes solum illi, & discursuum rudes possint prouocare.

CAVTELA VI. Ad conficiendam porro huiusmodi constitutionem seu Praxin Criminalem, non solum Iuris peritorum sed etiam Theologorum ac Medicorum iudicium ac lima accedat: multa ex hoc nostro commentario suggerentur, quæ seruire poterunt: tum vbi confecta fuerit, primum Academiis aliquot examinanda ac disputanda offeratur: post ad Iudices mittatur in effectum deducenda, cum monitione, vt si quid intra anni spatium occurrat, vel nouæ vel nondum exhaustæ difficultatis, aut quid simile, quod addendum, detrahendum, mutandum videatur, id omnino significant, quo vltcrius discuti ac reliquis addi, vel detrahi possit. Ita fiet, vt post tam accuratam limam, perfectum aliquid proferatur: sperandumq; erit, vt quan-

quando eam quæ in nobis est, curam ac diligentiam fecerimus, tunc Deus Opt. Max. prouifurus fit, ne qua nostra cum culpa sanguine innocenti tribunat spargamus. Alioqui nisi aliter quam adhuc hodie passim fieri video procedatur, omniq; studio de opportunis remediis prouideatur, nequeo salua cõscientia vlli Principũ suadere aliud, quam vt si cœpit, abrumpat; si non cœpit, abstineat, propter manifestam non paucorum innocentium cladem, quorum vtiq; sanguis clamore non vacat. Atque id ego nuper responsum dedi, cum super hac re rogatus essem: qui aliter consulunt, vel ignorant quid geratur, vel ipsi gerunt, quæ queror, & inferius hinc inde querar. Non abs re nuper visus est loqui, qui existimabat non alia ratione corrigi errores posse publicos, ac æquitatem constitui, quam si supplicatio demum fieret, ad summam Iustitię aram, id est, pientissimum Germanię Patrem Ferdinandum II. vt is Magistratibus tantisper quietem indiceret, dum de ratione sua procedendi, clarius do-

92 Dub. XVI. *Qui possit in processibus contra Sagas*
docerent, ac si qui essent interea, qui
queri vellent, id nemini esset fraudi.

CAVTELA VII. Quoniam vero pluri-
mi existimant, impunitatem Iudicum
non parvam esse causam, cur conscien-
tiæ plerisque laxæ sint, curabit Princeps
de eorum delictis fieri certior, & sic ubi
exerauerint, seuerè in eos animaduer-
tet: vt V. C. si contigerit sine sufficienti-
bus Indiciis quampiam tormentis sub-
iecisse, eum coget vt iuxta communem
Iuris & rectæ rationis ordinem personæ
laxæ exacte satisfaciat. Ita fiet vt cum in-
tellexerint, impune sibi negligentibus
& laxis esse non licere, eam rebus suis
curam ac sollicitudinem commodaturi
sint, quæ metum nobis eius de quo hac-
tenus loquimur, periculi vel tollat vel
imminuat. Remedium id & præsentis-
simum erit, & infinitis miserorum ho-
minum suspiriis exoptatum. Sed quis
Principum amplectetur? aut potius quis
Principibus exponet? Arguebat me
quidam nuper, atque irrisorie taxabat,
quid mihi hac super re in mentem ve-
niret, quod vel id à longe spe aliqua
præ-

præcipere auderem, futurum quem-
piam, qui in similes suorum Inquisito-
rum errores iuberet inquire. Nescio an
ita sit, si est autem, culpanda certe hæc
summorum Magistratum incuria est.
Insero quod nuper in hanc rē contigit.
Viri duo nobiles, quos nominare pos-
sum, diuersis Principibus data venia lo-
quendi sic serio de Inquisitoribus qui-
busdam cōtra Sagas destinatis pronun-
ciarunt: daretur modo ipsis commissio;
se in Inquisitores eos è vestigio iisdem
plane iudiciis ac tormentis, quibus ipsi
hactenus solerent, processuros: & ni sic
continuo eos maleficij manifeste con-
fessos flammis reos statuerent, tum ve-
ro se id suismet capitibus luituros. Ean-
dem ego conditionem accipio, palamq;
profiteor, dum solum acta publicā, quæ
nunc tamen non fideliter curātur, per-
uoluere mihi liceat, passim omnia erro-
ribus plena ostensurum. Sed hæc quor-
sum? audierunt ista Principes & tacue-
runt: audiunt eorū Confessarij & tacent.
Nam quid fiet? Deus ista non videt scili-
cet, nec gemitus innocentum attendit.

Dv-